

Fragmenta de principiis

1 Euseb. C. Marcell. I 4 (GCS 14, p. 3, 11–18): (Marcell.:) γέγραφεν γὰρ ἀρχόμενος (scil. τοῦ Περί ἀρχῶν βιβλίου) οὕτως· (Οἱ πεπιστευκότες καὶ πεπεισμένοι), τοῦτο <τὸ> ῥητὸν οὕτως εἰρημένον εὐροις ἂν ἐν τῷ Γοργία Πλάτωνος. –(Euseb.:) Οὐτ' εἰ ἐφέρετο, ἦνεγκεν ἂν διαβολὴν Ὁριγένει φάντι· (Οἱ πεπιστευκότες [ἦ] καὶ πεπεισμένοι), καὶ συνάψαντι ἐξῆς· («τὴν χάριν καὶ τὴν ἀλήθειαν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ γεγονέναι» καὶ Χριστὸν εἶναι τὴν ἀλήθειαν, κατὰ τὸ εἰρημένον ὑπ' αὐτοῦ· «ἐγὼ εἰμι ἡ ἀλήθεια».) 2 Antip. Bostr. bei Joh. Damasc. Sacra parall., PG 96, 501 C: ὑμῶν (der Origenisten) γὰρ ἐστὶν ἡ φωνή, ὅτι (ὄνομα ἀσωμάτου οὐκ ἴσασιν οὐ μόνον οἱ πολλοί, ἀλλ' οὐδὲ ἡ γραφή.) 3 Antip. Bostr. a. a. O.: καὶ πάλιν ὅτι (ἐν τῷ κηρύγματι καὶ τὸ εἶναι τινὰς ἀγγέλους καὶ δυνάμεις κρείττονας, λειτουργικὰς τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων, παραδέδοται· πότε δὲ ἐκτίσθησαν καὶ τίνα τὰ περὶ αὐτοῦ, οὐδαμῶς τις ἐσαφήνισεν.) 4 Just. Ep. ad Menam (p. 09, 4–7 Schw.): Ἐκ τοῦ πρώτου λόγου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου (scil. De princ.). (Γενόμενοι τοίνυν ἡμεῖς κατ' εἰκόνα, τὸν υἱὸν πρωτότυπον ὡς ἀλήθειαν ἔχομεν τῶν ἐν ἡμῖν καλῶν τύπων· αὐτὸς δὲ ὅπερ ἡμεῖς ἐσμὲν πρὸς αὐτόν, τοιοῦτός ἐστι πρὸς τὸν πατέρα ἀλήθειαν τυγχάνοντα.) 5 Just. Ep. ad Menam (p. 10, 1–4 Schw.): Ὅτι συναΐδια τοῦ θεοῦ τὰ κτίσματα, ἐκ τοῦ πρώτου λόγου τοῦ Περί ἀρχῶν βιβλίου. (Πῶς δὲ οὐκ ἄτοπον τὸ μὴ ἔχοντά τι τῶν πρεπόντων αὐτῷ τὸν θεὸν εἰς τὸ ἔχειν ἐληλυθέναι; εἰ δὲ οὐκ ἔστιν ὅτε παντοκράτωρ οὐκ ἦν, αἰεὶ εἶναι δεῖ ταῦτα, δι' ἃ παντοκράτωρ ἐστί, καὶ αἰεὶ ἦν ὑπ' αὐτοῦ κρατούμενα, ἄρχοντι αὐτῷ χρώμενα.) 6 Just. Ep. ad Menam(p. 10, 1–6 Schw.): Ἐκ τοῦ αὐτοῦ (scil. πρώτου) λόγου. (Οὕτω τοίνυν ἡγοῦμαι καὶ ἐπὶ τοῦ σωτήρος καλῶς ἂν λεχθήσεσθαι ὅτι «εἰκὼν ἀγαθότητος θεοῦ» ἐστὶν, ἀλλ' οὐκ αὐτοαγαθόν. καὶ τάχα καὶ ὁ υἱὸς ἀγαθός, ἀλλ' οὐχ ὡς ἀπλῶς ἀγαθός. καὶ ὡσπερ «εἰκὼν ἐστὶ τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου» καὶ κατὰ τοῦτο θεός, ἀλλ' οὐ περὶ οὗ λέγει αὐτὸς ὁ Χριστὸς «ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν θεόν», οὕτως «εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος», ἀλλ' οὐχ ὡς ὁ πατήρ ἀπαραλλάκτως ἀγαθός.) 7 Just. Ep. ad Menam(p. 10, 7–10 Schw.): Ὅτι μετὰ τοῦ υἱοῦ καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα κτίσμα εἰπὼν συνηρίθμησε τοῖς ἄλλοις κτίσμασι, δι' ὃ καὶ λειτουργικὰ αὐτὰ ζῶα καλεῖ, ἐκ τοῦ πρώτου λόγου τοῦ Περί ἀρχῶν βιβλίου. (Ὅτι μὲν οὖν πᾶν ὃ τι ποτὲ παρὰ τὸν πατέρα καὶ θεὸν τῶν ὄλων γενητόν ἐστὶν, ἐκ τῆς ἀκολουθίας πειθόμεθα.) 8 Just. Ep. ad Menam(p. 10, 10–14 Schw.): καὶ μετὰ τινά· (Ἔλεγε δὲ ὁ Ἑβραῖος τὰ ἐν τῷ Ἑσραία δύο Σεραφίμέξαπτέρυγα, κεκραγότα ἕτερον πρὸς τὸ ἕτερον καὶ λέγοντα· «ἅγιος ἅγιος ἅγιος κύριος Σαβαώθ» τὸν μονογενῆ εἶναι τοῦ θεοῦ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἡμεῖς δὲ οἴομεθα ὅτι καὶ τὸ ἐν τῇ ᾠδῇ Ἀμβακούμ· «ἐν μέσῳ δύο ζώων γνωσθήσῃ» περὶ Χριστοῦ καὶ ἀγίου πνεύματος εἴρηται.) 9 Just. Ep. ad Menam(p. 08, 6–3 Schw.): Ἐκ τοῦ πρώτου λόγου τοῦ Περί ἀρχῶν βιβλίου. (Ὅτι ὁ μὲν θεὸς καὶ πατήρ συνέχων τὰ πάντα φθάνει εἰς ἕκαστον τῶν ὄντων, μεταδιδούς ἐκάστῳ ἀπὸ τοῦ ἰδίου τὸ εἶναι ὅπερ ἐστίν, ἐλαττόνως δὲ παρὰ τὸν πατέρα ὁ υἱὸς φθάνων ἐπὶ μόνα τὰ λογικά (δεῦτερος γὰρ ἐστὶ τοῦ πατρός), ἔτι δὲ ἡττόνως τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπὶ μόνους τοὺς ἁγίους δεικνύμενον· ὥστε κατὰ τοῦτο μείζων ἡ δύναμις τοῦ πατρὸς παρὰ τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, πλείων δὲ ἡ τοῦ υἱοῦ παρὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ πάλιν διαφέρουσα μᾶλλον τοῦ ἀγίου πνεύματος ἡ δύναμις παρὰ τὰ ἄλλα ἅγια.) 10 Just. Ep. ad Menam(p. 10, 5–7 Schw.): Ἐκ τοῦ αὐτοῦ (scil. πρώτου) λόγου. (Πάντα τὰ γένη καὶ τὰ εἶδη αἰεὶ ἦν, ἄλλος δὲ τις ἐρεῖ καὶ τὸ καθ' ἐν ἀριθμῷ· πλὴν ἐκατέρως δηλοῦται ὅτι οὐκ ἤρξατο ὁ θεὸς δημιουργεῖν ἀργήσας ποτέ.) 11 Just. Ep. ad Menam(p. 10, 8–211, 7 Schw.): Περὶ τῆς προῦπ ἀρξέως τῶν ψυχῶν, ἐκ τοῦ πρώτου λόγου τοῦ Περί ἀρχῶν βιβλίου. (Ἐξ ἰδίας αἰτίας τῶν μὴ προσεχόντων ἑαυτοῖς ἀγρύπνως γίνονται τάχιον ἢ βράδιον μεταπτώσεις, καὶ ἐπὶ

πλειον ἢ ἐπ' ἔλαττον, ὡς ἀπὸ ταύτης τῆς αἰτίας, κρίσει θεία συμπαραμετρούση τοῖς ἐκάστου βελτίοσιν ἢ χειρόσι κινήμασι καὶ τὸ κατ' ἀξίαν, ὁ μὲν τις ἔξει ἐν τῇ ἐσομένῃ διακοσμήσει τάξιν ἀγγελικὴν ἢ δύναμιν ἀρχικὴν ἢ ἐξουσίαν τὴν ἐπὶ τινῶν ἢ θρόνον τὸν ἐπὶ βασι λευομένων ἢ κυρείαν τὴν κατὰ δούλων· οἱ δὲ οὐ πάντι ἐκπεσόντες τὴν ὑπὸ τοῖς εἰρημένοις οἰκονομίαν καὶ βοήθειαν ἔξουσι. καὶ οὕτως κατὰ μὲν τὸ πλεῖστον ἀπὸ τῶν ὑπὸ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας καὶ τοὺς θρόνους καὶ τὰς κυριότητας, τάχα δὲ ἔσθ' ὅτε καὶ ἀπ' αὐτῶν συστήσεται τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἐν τῷ καθ' ἓνα κόσμῳ.) 12 Just. Ep. ad Menam(p. 211, 8–12 Schw.): Ἐκ τοῦ αὐτοῦ (scil. πρώτου) λόγου, ὅτι εἰ μεταβάλοιεν ἐπὶ τὸ κρεῖττον οἱ δαίμονες, συμπληρώσουσι ποτε ἀνθρωπότητα. (Οἶμαι δὲ δύνασθαι ἀπὸ τῶν ὑποτεταγμένων τοῖς χειροσιν ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις καὶ κοσμοκράτοσι καθ' ἕκαστον κόσμον ἢ τινὰς κόσμους ἐνίους τάχιον, <ἐνίους δὲ βράδιον> εὐεργετοῦ μένους καὶ βουλησομένους ἐξ αὐτῶν μεταβαλεῖν συμπληρώσειν ποτὲ ἀνθρωπότητα.) 13 Just. Ep. ad Menam(p. 1, 0–3 Schw.): Ἐκ τοῦ πρώτου λόγου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου, ὅτι ἔμψυχος ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη καὶ οἱ ἀστέρες. (Ὅτι δὲ πρεσβυτέρα ἡ ψυχὴ τοῦ ἡλίου τῆς ἐνδέσεως αὐτοῦ τῆς εἰς τὸ σῶμα, μετὰ τὸ συλλογίσασθαι ἐκ συγκρίσεως ἀνθρώπου τῆς πρὸς αὐτὸν καὶ ἐντεῦθεν ἀπὸ τῶν γραφῶν οἶμαι ἀποδείξαι δύνασθαι.) 14 Just. Ep. ad Menam(p. 1, 4–30 Schw.): Ἐκ τοῦ αὐτοῦ (scil. πρώτου) λόγου. («Κάλλιον ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι, πολλῶν γὰρ μᾶλλον κρεῖσσον.» Νομίζω γὰρ ὅτι λέγοι ἂν ὁ ἥλιος ὅτι «κάλλιον ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι, πολλῶν γὰρ μᾶλλον κρεῖσσον». Καὶ ὁ μὲν Παῦλος «ἀλλὰ τὸ ἐπιμένειν τῇ σαρκὶ ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς», ὁ δὲ ἥλιος· «τὸ ἐπιμένειν τῷ οὐρανίῳ τούτῳ σώματι ἀναγκαιότερον διὰ τὴν ἀποκάλυψιν τῶν τέκνων τοῦ θεοῦ». Τὰ δὲ αὐτὰ καὶ περὶ σελήνης καὶ τῶν λοιπῶν ἀστέρων λεκτέον.) 17b Just. Ep. ad Menam(p. 11, 17–3 Schw.): Ὅτι καὶ τὸν ἔνυδρον ἔσθ' ὅτε αἰρεῖται βίον ἢ ψυχὴν, ἐκ τοῦ δευτέρου λόγου τοῦ Περὶ ἀρχῶν βιβλίου. (Ἡ ψυχὴ ἀπορρέουσα τοῦ καλοῦ καὶ τῇ κακίᾳ προσκλινομένη καὶ ἐπὶ πλεῖον ἐν ταύτῃ γινομένη, εἰ μὴ ὑποστρέφοι, ὑπὸ τῆς ἀνοίας ἀποκτηνοῦται καὶ ὑπὸ τῆς πονηρίας ἀποθηριοῦται.) Καὶ μετ' ὀλίγα· (καὶ αἰρεῖται πρὸς τὸ ἀλογωθῆναι καὶ τὸν ἔνυδρον, ἴν' οὕτως εἴπω, βίον· καὶ τάχα κατὰ ἀξίαν τῆς ἐπὶ πλεῖον πτώσεως τῆς κακίας ἐνδύεται σῶμα τοιοῦδε ἢ τοιοῦδε ζώου ἀλόγου.) 18 Just. Ep. ad Menam(p. 11, 13–16 Schw.): Περὶ τῆς τῶν ἄνωθεν εἰς σῶμα καταγωγῆς. (Οὕτω δὴ ποικιλωτάτου κόσμου τυγχάνοντος καὶ τοσαῦτα διάφορα λογικὰ περιέχοντος τί ἄλλο χρὴ λέγειν αἴτιον γεγονέναι τοῦ ὑποστῆναι αὐτὸν ἢ τὸ ποικίλον τῆς ἀποπτώσεως τῶν οὐχ ὁμοίως τῆς ἐνάδος ἀπορρεόντων;) 19 Just. Ep. ad Menam(p. 11, 4–7 Schw.): Ἐκ τοῦ αὐτοῦ (scil. δευτέρου) λόγου, ὅτι ἔσται τελεία τῶν σωμάτων ἀπόθεσις. (Εἰ δὲ τὰ ὑποταγέντα τῷ Χριστῷ ὑποταγήσεται ἐπὶ τέλει καὶ τῷ θεῷ, πάντες ἀποθήσονται τὰ σώματα. Καὶ οἶμαι ὅτι τότε εἰς τὸ μὴ ὄν ἔσται ἀνάλυσις τῆς τῶν σωμάτων φύσεως, ὑποστησομένης δεύτερον ἐὰν πάλιν λογικὰ ὑποκαταβῆ.) 220 Just. Ep. ad Menam(p. 10, 15–0 Schw.): Ἐκ τοῦ δευτέρου λόγου τοῦ Περὶ ἀρχῶν βιβλίου, ὅτι ἄνθρωπον ψιλὸν λέγει τὸν κύριον. Διὰ τοῦτο καὶ ἄνθρωπος γέγονε Χριστός, ἐξ ἀνδραγαθήματος τούτου τυχόν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ προφήτης λέγων· «Ἡγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ θεός, ὁ θεός σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου». Ἐπρεπε δὲ τὸν μηδέποτε κεχωρισμένον τοῦ μονογενοῦς συγχρηματίσαι τῷ μονογενεῖ καὶ συνδοξασθῆναι αὐτῷ. 21 Just. Ep. ad Menam(p. 21,2 9–14 Schw.): Ἐκ τοῦ αὐτοῦ (scil. δευτέρου) λόγου περὶ τοῦ αὐτοῦ. (Ὡσπερ «σῶσαι ἦλθεν τὸ ἀπολωλός» ὁ σωτήρ, ὅτε μέντοι σῶζεται τὸ ἀπολωλός, οὐκέτι ἐστὶν ἀπολωλός· οὕτως ἦν σῶσαι ἦλθε ψυχὴν, ὡς σῶσαι τὸ ἀπολωλός, οὐκέτι μένει ψυχὴ ἢ σωθεῖσα ψυχὴ. Ἔτι βασανιστέον εἰ ὡσπερ τὸ ἀπολωλός ἦν ὅτε οὐκ ἀπολώλει καὶ ἔσται ποτὲ ὅτε οὐκ ἔσται ἀπολωλός, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ἦν ὅτε οὐκ ἦν ψυχὴ καὶ ἔσται ὅτε οὐκ ἔσται ψυχὴ.) 23b Just. Ep. ad Menam(p.

212, 3–8 Schw.): Ἐκ τοῦ δευτέρου λόγου τοῦ Περί ἀρχῶν βιβλίου, πῶς νοῦς γέγονε ψυχὴ καὶ ψυχὴ καθαρθεῖσα γίνεται νοῦς. (Παρὰ τὴν ἀπόπτωσιν καὶ τὴν ψύξιν τὴν ἀπὸ τοῦ ζῆν τῷ πνεύματι γέγονεν ἡ νῦν λεγομένη ψυχὴ, οὕσα καὶ δεκτικὴ τῆς ἐπανόδου τῆς ἐφ' ὅπερ ἦν ἐν ἀρχῇ. Ὅπερ νομίζω λέγεσθαι ὑπὸ τοῦ προφήτου ἐν τῷ· «Ἐπίστρεψον, ψυχὴ μου, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου»· ὥστε ὅλον τοῦτο εἶναι νοῦς.) 24 Just. Ep. ad Menam(p. 190, 7–14 Schw. [† i] und p. 209, 1–6 Schw. [† ii]): ἰ Προστίθησι δὲ ταῖς ἑαυτοῦ βλασφημίαις καὶ τοῦτο ἐν τῷ Περί ἀρχῶν αὐτοῦ πρώτῳ λόγῳ ἐπ' αὐτῆς λέξεως εἰπὼν οὕτως· (Ἐν τῇ ἐπινοουμένη ἀρχῇ τοσοῦτον ἀριθμὸν τῷ βουλήματι αὐτοῦ ὑποστῆσαι τὸν θεὸν νοερῶν οὐσιῶν ὅσον ἡδύνατο διαρκέσαι· πεπερασμένην γὰρ εἶναι καὶ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ λεκτέον καὶ μὴ προφάσει εὐφημίας τὴν περιγραφὴν αὐτῆς περιαιρετέον. Ἐὰν γὰρ ἄπειρος ἡ θεία δύναμις, ἀνάγκη αὐτὴν μὴδὲ ἑαυτὴν νοεῖν· τῇ γὰρ φύσει τὸ ἄπειρον ἀπερίληπτον. Πεποίηκε τοίνυν τοσαῦτα, ὧν ἡδύνατο περιδράξασθαι καὶ ἔχειν αὐτὰ ὑπὸ χεῖρας καὶ συγκροτεῖν ὑπὸ τὴν αὐτοῦ πρόνοιαν· ὥσπερ καὶ τοσαύτην ὕλην κατεσκεύασεν ὅσην ἡδύνατο κατακοσμήσαι.) ἱῖ Ὅτι πεπερασμένη ἐστὶν ἡ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς δύναμις, ἐκ τοῦ δευτέρου λόγου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου. (Πεπερασμένην γὰρ εἶναι–περιαιρετέον.) Καὶ μετ' ὀλίγα· (Πεποίηκε τοίνυν–ὅσην ἡδύνατο διακοσμήσαι.) 27 Just. Ep. ad Menam(p. 211, 28–212, Schw.): Ἐκ τοῦ τρίτου λόγου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου περὶ τοῦ αὐτοῦ (scil. ὅτι ἔσται τελεία τῶν σωμάτων ἀπόθεσις). (Λεγομένου τοῦ θεοῦ «πάντα γίνεσθαι ἐν πᾶσιν», ὥσπερ οὐ δυνάμεθα κακίαν καταλιπεῖν, ὅτε θεὸς «πάντα γίνεται ἐν πᾶσιν», οὐδὲ ἄλογα ζῶα, ἵνα μὴ καὶ ἐν κακίᾳ ὁ θεὸς γίνηται καὶ ἐν ἀλόγοις ζῴοις, ἀλλ' οὐδὲ ἄψυχα, ἵνα μὴ καὶ ἐν αὐτοῖς ὁ θεός, ὅτε «πάντα γίνεται», οὕτως οὐδὲ σώματα, ἅτινα τῇ ἰδίᾳ φύσει ἄψυχά εἰσιν.) 29 Just. Ep. ad Menam(p. 2213, 8–10 Schw.): Ἐκ τοῦ αὐτοῦ (scil. τετάρτου) λόγου. (Τίς νοῦν ἔχων ὀρίσεται πρώτην καὶ δευτέραν καὶ τρίτην ἡμέραν ἐσπέραν τε καὶ πρωΐαν χωρὶς ἡλίου γεγονέναι καὶ σελήνης καὶ ἀστέρων;) 30 Just. Ep. ad Menam(p. 13, 1–7 Schw.): Ἐκ τοῦ τετάρτου λόγου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου, ὅτι καὶ ὑπὲρ δαιμόνων δεῖ τὸν Χριστὸν σταυρωθῆναι, καὶ πολλάκις τοῦτο εἰς τοὺς ἐσομένους αἰῶνας. (Ἀλλὰ κἂν μέχρι τοῦ πάθους τις ζητήσῃ, τολμηρὸν δόξει ποιεῖν περὶ τὸν οὐράνιον τόπον αὐτὸ ζητῶν. ἀλλ' εἰ ἔστι «πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις», ὅρα εἰ ὥσπερ ἐνθάδε οὐκ αἰδούμεθα σταυρούμενον ὁμολογεῖν ἐπὶ καθαιρέσει ὧν καθεῖλε διὰ τοῦ πεπονθέναι, οὕτως κάκει τὸ παραπλήσιον διδόντες γίνεσθαι καὶ εἰς τὸ ἐξῆς «ἕως τῆς συντελείας τοῦ παντὸς αἰῶνος» οὐ φοβηθησόμεθα.) 31 Marcell. Anc. bei Euseb. C. Marcell. I 4 (p. 21, 16–22 Kl.): ... ἐκ τῶν Ὁριγένους ῥητῶν ... ἔστιν δὲ τὰ ῥητὰ ταῦτα· (Ὁρα ἐπαναλαμβάνοντα περὶ πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἀγίου πνεύματος ὀλίγα τῶν τότε παραλελειμμένων διεξελεῖν· περὶ πατρὸς, ὡς ἀδιαίρετος ὧν καὶ ἀμέριστος υἱοῦ γίνεται πατήρ, οὐ προβαλὼν αὐτόν, ὡς οἴονταί τινες. εἰ γὰρ πρόβλημά ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ πατρὸς καὶ γέννημα ἐξ αὐτοῦ, ὅποια τὰ τῶν ζώων γεννήματα, ἀνάγκη σῶμα εἶναι τὸν προβαλόντα καὶ τὸν προβεβλημένον.) 32 Just. Ep. ad Menam(p. 209, 11–15 Schw.): Ὅτι κτίσμα καὶ γεννητὸς ὁ υἱός, ἐκ τοῦ αὐτοῦ τετάρτου λόγου. (Οὗτος δὴ ὁ υἱὸς ἐκ θελήματος τοῦ πατρὸς ἐγενήθη, «ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου» καὶ «ἀπαύγασμα τῆς δόξης αὐτοῦ χαρακτήρ τε τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ», «πρωτότοκος πάσης κτίσεως», κτίσμα, σοφία· αὐτὴ γὰρ ἡ σοφία φησὶν· «ὁ θεὸς ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ».) 33 Athan. De decr. Nic. syn. 27, 1–2 (p. 23, 17–30 Orpitz): Περὶ δὲ τοῦ ἀιδίως συνεῖναι τὸν λόγον τῷ πατρὶ καὶ μὴ ἐτέρας οὐσίας ἢ ὑποστάσεως, ἀλλὰ τῆς τοῦ πατρὸς ἴδιον <γέννημα> αὐτὸν εἶναι, ὡς εἰρήκασιν οἱ ἐν τῇ συνόδῳ, ἐξέστω πάλιν ὑμᾶς ἀκοῦσαι καὶ παρὰ τοῦ φιλοπόνου Ὁριγένους. ἃ μὲν γὰρ ὡς ζητῶν καὶ γυμνάζων ἔγραψε, ταῦτα μὴ ὡς αὐτοῦ φρονούντος δεχέσθω τις, ἀλλὰ τῶν πρὸς ἔριν φιλονεικούντων ἐν τῷ ζητεῖν· ἃ δὲ ὡς ὀρίζων ἀποφαίνεται, τοῦτο τοῦ

φιλοπόνου τὸ φρόνημά ἐστι. (2)μετὰ γοῦν τὰ ὡς ἐν γυμνασίᾳ λεγόμενα πρὸς τοὺς αἰρετικούς εὐθύς αὐτὸς ἐπιφέρει τὰ ἴδια λέγων οὕτως· (Εἰ ἔστιν «εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου», ἀόρατος εἰκὼν· ἐγὼ δὲ τολμήσας προσθεῖην ἄν, ὅτι καὶ «ὁμοιότης» τυγχάνων τοῦ πατρὸς οὐκ ἔστιν ὅτε οὐκ ἦν. πότε γὰρ ὁ θεὸς ὁ κατὰ τὸν Ἰωάννην «φῶς» λεγόμενος («ὁ θεὸς» γὰρ «φῶς ἐστίν») «ἀπαύγασμα» οὐκ εἶχε τῆς ἰδίας «δόξης», ἵνα τολμήσας τις ἀρχὴν δῶ εἶναι υἱοῦ πρότερον οὐκ ὄντος; πότε δὲ ἡ τῆς ἀρρήτου καὶ ἀκατονομάστου καὶ ἀφθέγκτου ὑποστά-σεως τοῦ πατρὸς «εἰκὼν», ὁ «χαρακτήρ», <ὁ> λόγος ὁ «γινώσκων τὸν πατέρα» οὐκ ἦν; κατανοεῖτω γὰρ ὁ τολμῶν καὶ λέγων· «ἦν ποτε ὅτε οὐκ ἦν ὁ υἱός», ὅτι ἔρεῖ καὶ τό· σοφία ποτε οὐκ ἦν καὶ λόγος οὐκ ἦν καὶ ζωὴ οὐκ ἦν.) 34 Athan. De decr. Nic. syn. 27, 3 (p. 23, 30–24, 3 Orpitz): Καὶ πάλιν ἐν ἑτέροις οὕτω λέγει· (Ἄλλ' οὐ θέμις ἐστίν οὐδὲ ἀκίνδυνον διὰ τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν τὸ ὅσον ἐφ' ἡμῖν ἀποστερεῖσθαι τὸν θεὸν τοῦ ἀεὶ συνόντος αὐτῷ λόγου μονογενοῦς, σοφίας ὄντος, «ἧ προσέχαιρεν»· οὕτω γὰρ οὐδὲ ἀεὶ χαίρων νοηθήσεται.) 36 Theoph. Al. Ep. pasch. II bei Theodoret Eranistes, dial. II (PG 83, 197 C): ... γράφει γὰρ οὕτως· (Οὐ δῆπου γὰρ ἡ «τεταραγμένη» καὶ «περίλυπος» οὔσα ψυχὴ ὁ «μονογενῆς» καὶ «πρωτότοκος πάσης κτίσεως» ἐτύγ-χανεν οὔσα. ὁ γὰρ θεὸς λόγος, ὡς κρείττων τῆς ψυχῆς τυγχάνων, αὐτὸς ὁ υἱὸς φησιν· «ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω λαβεῖν αὐτήν».) εἰ τοίνυν κρείττων ἐστίν ὁ υἱὸς τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, ὡς περ οὖν καὶ κρείττων ὠμολόγηται, πῶς ἡ ψυχὴ τούτου «ἴσα θεῶ» καὶ «ἐν μορφῇ αὐτοῦ»; αὐτὴν γὰρ εἶναι φάμενος τὴν «κενώσασαν ἑαυτήν» καὶ «μορφὴν δούλου λαβοῦσαν», ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν ἀσεβειῶν ἐπισημότερος τῶν ἄλλων αἰρετικῶν ἐγένετο, ὡς ἐπεσημνάμεθα. εἰ γὰρ «ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχει» ὁ λόγος καὶ «ἴσα θεῶ» τὴν ψυχὴν τοῦ σωτήρος οἶεται, τολμήσας οὕτω γράψαι, πῶς τὸ ἴσον κρείττον ἐστι; 37 Theoph. Al., am gleichen Ort (PG 83, 197 AB): ... καὶ λέγων αὐτοῖς ῥήμασιν οὕτως· (Ὡς περ «ὁ υἱὸς καὶ πατὴρ ἐν εἰσιν», οὕτω καὶ ἦν εἴληψεν ὁ υἱὸς ψυχὴν καὶ αὐτὸς ἐν εἰσιν.) 38 Just. Ep. ad Menam(p. 209, 7–10 Schw.): Ἐκ τοῦ τετάρτου λόγου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου. (Μηδεὶς προσκοπέτω τῷ λόγῳ, εἰ μέτρα ἐπιτίθεμεν καὶ τῇ τοῦ θεοῦ δυνάμει. ἄπειρα γὰρ περιλαβεῖν τῇ φύσει ἀδύνατον τυγχάνει. ἅπαξ δὲ πεπερασμένων ὄντων, ὧν περιδράττεται αὐτὸς ὁ θεός, ἀνάγκη ὄρον εἶναι μέχρι πόσων πεπερασμένων διαρκεῖ.) 39 Just. Ep. ad Menam(p. 209, 16–23 Schw.): Ὅτι καὶ περιέχεται μετὰ τῶν ἄλλων κτισμάτων ὁ υἱὸς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ κατὰ πάντα μείζων ἐστίν ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ, καὶ ἀόρατος αὐτῷ τυγχάνει, ἐκ τοῦ αὐτοῦ Περὶ ἀρχῶν τετάρτου λόγου. (Εἰ δὲ ὁ πατὴρ ἐμπεριέχει τὰ πάντα, τῶν δὲ πάντων ἐστίν ὁ υἱός, δῆλον ὅτι καὶ τὸν υἱόν. ἄλλος δὲ τις ζητήσῃ εἰ ἀληθὲς τὸ ὁμοίως τὸν θεὸν ὑφ' ἑαυτοῦ γινώσκεσθαι τῷ γινώσκεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τοῦ μονογενοῦς, καὶ ἀποφανεῖται ὅτι τὸ εἰρημένον «ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με μείζων μου ἐστίν» ἐν πᾶσιν ἀληθές· ὥστε καὶ ἐν τῷ νοεῖν ὁ πατὴρ μείζων, ὡς καὶ τραυτέρως καὶ τελειοτέρως νοεῖται ὑφ' ἑαυτοῦ ἢ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ.) 40 Just. Ep. ad Menam(p. 212, 15–19 Schw.): Ἐκ τοῦ τετάρτου λόγου. (Ἀνάγκη μὴ προηγουμένην τυγχάνειν τὴν τῶν σωμάτων φύσιν, ἀλλὰ ἐκ διαλειμμάτων ὑφίστασθαι διὰ τινὰ συμπτώματα γινόμενα περὶ τὰ λογικὰ δεόμενα σωμάτων, καὶ πάλιν τῆς ἐπανορθώσεως τελείως γινομένης εἰς τὸ μὴ εἶναι ἀναλύεσθαι ταῦτα, ὥστε τοῦτο ἀεὶ γίνεσθαι.) Max. Conf. Schol. in lib. De eccl. hier. 6, 6 (PG 4, 173): Μὴ οὖν τις τῶν Ὁριγένους μυστῶν οἰέσθω τὸ παρὸν ῥητὸν συνηγορεῖν τῇ κακοπίστῳ αὐτοῦ δόξῃ, φάσκων ὅτι ἀεὶ πτώσις καὶ ἀνάκλισις καὶ μετάπτωσις τῶν οὐρανίων γίνεται νοῶν, ὡς φησιν Ὁριγένης μὲν ἐν τῷ Περὶ ἀρχῶν πρώτῳ λόγῳ οὕτως· (Ὁ τοίνυν λόγος, οἶμαι, δείκνυσι πᾶς, πᾶν ὅ τι ποτὲ λογικὸν ἀπὸ παντὸς οὐτινοσοῦν λογικοῦ δύνασθαι γενέσθαι.) Καὶ μετὰ βραχεῖα ἐπάγει λέγων· (Μετὰ τὸ ἐπὶ πᾶσι τέλος πάλιν ἀπόρρευσις καὶ κατάπτωσις γίνεται.) Eriph. Haer. 64, 4, 6: (ψυχὴν γὰρ, φησι, διὰ τοῦτο καλοῦμεν, διὰ τὸ ἄνωθεν ἐψῦχθαι.) 3 Eriph. Haer. 64, 4,

7-8: (τὸ γὰρ εἰπεῖν, φησί (scil. ορ.), τὸν προφή-την «πρὶν ἢ ταπεινωθῆναί με ἐγὼ ἐπλημμέλησα», ἔξ αὐτῆς, φησί, τῆς ψυχῆς ὁ λόγος, ὡς ἄνω ἐν οὐρανῶ ἐπλημμέλησε, πρὶν ἢ ἐν τῷ σώματι τεταπεινωθῆσθαι·) καὶ (τὸ εἰπεῖν «ἐπίστρεψον, ἡ ψυχὴ μου, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου», ὡς τοῦ ἀνδραγαθήσαντος ἐνταῦθα ἐν ἀγαθοεργίᾳ ἐπιστρέ-
φοντος εἰς τὴν ἄνω ἀνάπαυσιν διὰ τὴν αὐτοῦ τῆς ἐργασίας δικαιο-πραγίαν.)